

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van

Ons kenmerk

Contactpersoon

Zoetermeer

AB/BAP/2002/32493

29 augustus 2002

Onderwerp

Doorkiesnummer

OR advies werkdruk

Hierbij bied ik u het Onderwijsraadadvies aan 'Toerusten = Uitrusten, werk en werkenden in het onderwijs'. De raad bespreekt in zijn advies de oorzaken van werkdruk in het onderwijs. Volgens de raad gaat het vooral om de interactie tussen werk en werkende, met daarnaast externe factoren. De raad is van oordeel dat de werkdruk van leraren,

in de zin van overuren, wel meevalt, maar dat wel sprake is van een hoge ervaren werkdruk. De raad stelt dat dit mede samenhangt met de onevenredige verdeling van het werk over het jaar.

De Onderwijsraad beveelt aan een scala van instrumenten in te zetten om zo alle oor-zaken aan te pakken. Alleen een samenhangend pakket gericht op personeels- en teamontwikkeling, onderwijs- en organisatieontwikkeling, en onderwijsbeleid is effectief. De Onderwijsraad verwacht onder meer veel van de introductie van een teamontwikkelingsplan in relatie tot een kleinschalige team- of onderwijsorganisatie. Teams van leraren, onderwijsassistenten en ander ondersteunend personeel die zelf een impuls geven aan hun professionele ontwikkeling en vernieuwing binnen de school.

Een deel van de aanbevelingen betreft bekende en al toegepaste maatregelen. In de ogen van de raad zou het onderwijs daarom de discussie aan moeten durven gaan over opties die gewoonlijk niet worden besproken, nl.

- het scheppen van variatie in tijdsbestedingspatronen (flexibilisering van ADV en vakantieregelingen);
- het harmoniseren van werk- en lesperioden met wat in andere sectoren van de arbeidsmarkt gebruikelijk is;
- individuele en groepsgewijze beloningsdifferentiatie; en
- meer fundamentele ingrepen in de lerarenopleidingen in relatie tot het opbouwen van deskundigheidsvoorzieningen binnen de scholen zelf.

Ik beschouw het advies van de Onderwijsraad als een belangrijke bijdrage aan de

discussie. Het verkent vele aspecten van de werkdrukproblematiek en spreekt alle betrokkenen aan op hun verantwoordelijkheid. Het advies is in hoge mate gebaseerd op het werkdrukonderzoek dat in opdracht van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is uitgevoerd. (Zie onder andere de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van 24 juni 2002) Dat is in het advies terug te vinden in de heldere beschrijving van de aard van de werkdruk en de oorzaken. De raad behandelt apart de schoolleiders, de leraren en het ondersteunend personeel. Zij ervaren allen een hoge werkdruk ofschoon dat niet altijd wordt veroorzaakt door een groot aantal overuren per jaar. Over het algemeen maken schoolleiders en parttime leraren meer uren per jaar dan hun aanstelling aangeeft.

De aanbevelingen spreken mij, na een eerste verkenning, zeer aan. Zij vormen deels een vervolg op eerdere adviezen van de raad, met name het advies 'Wat scholen vermogen'. De aanbevelingen sporen met het arbeidsmarkt- en personeelsbeleid dat in de afgelopen jaren is gevoerd. In het bijzonder hecht ik aan de kansen door "professionalisering in brede zin in relatie tot kleinschalige team- en organisatieontwikkeling". Dit sluit aan op de ideeën in de notitie 'De school centraal', wat eveneens het geval is bij "de bevordering van de deskundigheidsvoorziening binnen scholen". Wat dat betreft kan ik het advies van de raad overnemen.

In het vertrouwen dat ook de onderwijsorganisaties de discussie willen aangaan zal ik ook graag op de suggestie van de raad ingaan om tot nu toe ongebruikelijke mogelijkheden van werkdrukvermindering te bespreken. Werkgevers, werknemers en hun organisaties hebben die mogelijkheden ook. De toenemende autonomie van scholen biedt een toenemende vrijheid zelf beleidskeuzen te maken. Scholen hebben echter durf nodig om tradities te doorbreken en alle beleidsruimte te benutten; de overheid moet durven toestaan dat scholen van elkaar gaan verschillen in beleid en arbeid. Een van de suggesties van de Onderwijsraad is het komen tot het harmoniseren van werk- en lesperiodes met wat in andere sectoren van de arbeidsmarkt gebruikelijk is. Ik wil voorop stellen dat noch het advies van de raad, noch het werkdrukonderzoek aanleiding vormen de omvang van de formele jaartaak van het onderwijspersoneel ter discussie te stellen. Deze jaartaak komt overeen met wat in vele andere sectoren gebruikelijk is. Ik zie het advies van de Onderwijsraad om het werk beter te spreiden over het jaar als een suggestie aan scholen om samen met het personeel een bewuste keuze te maken tussen concentratie of spreiding van de arbeidstijd over het jaar.

De raad opteert niet voor een landelijke vermindering van het aantal uren voor leraren omdat zij van oordeel is dat dit "niet fundamenteel ingrijpt op de oorzaken van werkdruk". De raad acht vermindering van de lestaak ook niet haalbaar omdat dit scholen voor grote problemen kan plaatsen (lees: het lerarentekort). Bovendien zouden er,

volgens de raad, andere manieren zijn om de werkdruk als gevolg van taakomvang op te lossen. De raad vermeldt onder andere het aanpassen van het onderwijsmodel met een nieuwe planning, integratie van vakinhouden en nieuwe didactische en pedagogische keuzen. M.i. ligt in dit vlak ook de mogelijkheid van een meer modulair gestructureerd onderwijs met een minder versnipperde tijdsbesteding.

Voor individuele scholen zou, zo stelt de raad, het verminderen van de lestaak een oplossing kunnen zijn mits de omstandigheden dat toelaten. Ik neem aan dat de raad hierbij voor ogen staat dat vervanging is gegarandeerd en lestaakvermindering deel uitmaakt van een samenhangend pakket waarmee de individuele school maatwerk

levert.

Medio november 2002 kunt u van mij een vollediger reactie op het advies verwachten. Ik zal u daarbij ook informeren over de conclusies uit het overleg dat ik in alle openheid met de onderwijsorganisaties zal voeren over het advies van de raad en de resultaten van het werkdrukonderzoek. Niet-conformistische oplossingen zullen in dat overleg elk op hun waarde moeten worden gezien. De beleidsreactie zal mede dienen als uitgangspunt voor het overleg dat eind 2002 zal aanvangen ten behoeve van het afsluiten van een nieuwe CAO 2003.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(Maria J.A. van der Hoeven)